

osobito korisna majkama i očevima koji svakodnevno stoje pred izazovima i mogućnostima života i smrti, zdravlja i bolesti djece, roditelja, bračnoga druga ili samih sebe. Ti su izazovi teški i kad sve ide svojim »redovitim prirodnim putem«, a kako li su zahtjevni kad nije tako! Ipak, ono što je najvažnije jest da i ova knjiga, kao i prethodne, nije iskaz »hladna« nauka, ma koliko taj nauk bio točan i istinit, nego tople kršćanske ljubavi i očinske svećeničke zauzetosti za dobro bližnjega!

Vladimir Lončarević

Mate Babić — Valentin Pozaić, *Hrvatska na putu razvoja, globalizacija — korupcija*, FTI, Biblioteka Bioetika, knjiga 13, Zagreb 2008, 71 str.

Djelo »Hrvatska na putu razvoja, globalizacija — korupcija« je vrlo vrijedan rad i preporučljivo štivo. Preporuča se svima koji se bave razmišljanjima, i ne samo razmišljanjima, o sadašnjosti i budućnosti hrvatskoga gospodarstva. Vrlo lijepo i argumentirano daje odgovore na ključna pitanja koja su danas, a neka i već dugi niz godina, postavljena kako pred gospodarstvenike tako i pred društvo u cjelini. S obzirom na problematiku kojom se bavi, možemo reći kako je bilo krajnje vrijeme da se netko konačno odluči ponuditi odgovore na brojna pitanja koja se tiču svih nas. U slučaju ovog rada, imajući u vidu kako je prvi prijedlog Programa privrednog razvoja Hrvatske javnosti ponuđen još početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, »krajnje vrijeme« je vrlo rastezljiv pojam.

Sa sigurnošću se može reći kako će ovaj rad obradovati mnoge koji nalaze svoj poziv u rješavanju problematike iz područja ekonomije i poduzetništva.

Na samom početku, tumačeći temeljne postavke, Program privrednog razvoja Hrvatske jasno obrazlaže cilj koji želi postići. Hrvatska bi morala težiti dostizanju prosječnog stupnja razvoja Eu-

ropske unije. Neosporno vrlo zahtjevan cilj, koji nažalost nema alternative. Ne-postojanje alternativnog cilja proizlazi iz političke odluke, kao i opredijeljenosti građana za punopravno članstvo u Europskoj uniji. Ovako definiran cilj zapravo predstavlja stupanj razvoja, izražen kroz prosječno ostvaren bruto domaći proizvod *per capita* u EU. Njegova prosječna vrijednost u 2007. godini je iznosila 32 700 USD. Značajno je naglasiti kako je taj visoki prosjek postignut među dvadeset sedam zemalja članica Europske unije. Kako među njima još uvijek postoji velika razlika u dosegnutom stupnju razvoja, mora se istaći kako je taj prosjek ostvaren u rasponu u kojem je Bugarska dosegla 11 800 USD po glavi stanovnika, a Luxemburg 79 400 USD. Hrvatska je u istoj godini ostvarila 15 500 USD *per capita*. Procjena je kako se bruto domaći proizvod Hrvatske zadnjih godina kreće u visini od cca 50% prosječnog bruto domaćeg proizvoda Europske unije.

Dakle Hrvatska bi u smislu ostvarenja zadanog cilja u određenom vremenskom razdoblju morala udvostručiti svoj bruto domaći proizvod.

Vremensko razdoblje ostvarenja tog plana u ovom programu nije čvrsto definirano. O njemu se govori u imperativu »najkraćega mogućeg roka«. Na trenutak malo neuobičajena definicija funkcije vremena za strategiju razvoja jedne zemlje.

Jednako tako je možda neobičan i izbor definicije samog cilja — »dostizanje prosječnog stupnja razvoja Europske unije«. No razmislimo li o mogućim razlozima takvog izbora, spremni smo ga razumjeti i opravdati.

Hrvatska je svojom povijesnom određenošću, kulturnim nasljeđem, a konačno i aktualnom politikom određena i usmjerena prema Europskoj uniji. Za očekivati je kako ćemo u vrlo skoroj budućnosti postati njezinom punopravnom članicom. Dakle naš životni ambijent, a samim time i neposredno ekonomsko

okruženje jesu i bit će zemlje članice Europske unije. Kako bismo mogli što kvalitetnije iskoristiti prilike koje se pružaju na vrlo zahtjevnom i probirljivom tržištu EU-a, očito je da ćemo morati uložiti značajne napore u smislu jačanja konkurentnosti u odnosu na ostale članice. Jednako tako će se pred hrvatsko gospodarstvo postaviti i određeni izazovi na koje ćemo morati, upravo u što kraćem roku, biti spremni dati odgovore. Sasvim izvjesno je kako će se s više uspjeha moći odgovoriti kako na izazove tako i na prilike koji će se otvoriti samim pristupanjem i punopravnim članstvom u Europskoj uniji.

Iz ovih razloga se izbor strateškog cilja i roka njegove realizacije čini jedinim logičnim izborom.

Ovaj specifični ekonomski cilj je, kako se ovdje ističe, izveden iz temeljnog cilja ekonomske politike svake demokratske zemlje — ostvarivanja blagostanja njezinih stanovnika.

Ovaj program ekonomskog razvoja ujedno nudi i iznimno kvalitetnu analizu situacije postojećeg stanja hrvatskoga gospodarstva, dajući kvalitetan pregled izazova koji se nalaze na putu ostvarenja strateških ciljeva.

Kao temeljni uzroci vrlo zahtjevne gospodarske situacije istaknuti su problemi ekonomske i socijalne prirode. Tako se iz grupe ekonomskih problema navode: visoka nezaposlenost, velika unutarnja i vanjska zaduženost i rastući deficit u vanjskotrgovinskoj bilanci, dok su oni iz socijalne domene, od naročito značajna, istaknuti: vrlo visoki stupanj korupcije, vrlo loša demografska kretanja, raslojavanje društva i socijalne napetosti. Poseban značaj se pridaje nužnosti rješavanja problema pravne nesigurnosti i korupcije. Ključnu ulogu u gospodarskom oporavku posvećuje moralnom saniranju gospodarskih odnosa u društvu, što je i pretpostavka održivoga gospodarskog razvoja Hrvatske.

Ovim programom privredni razvoj je uvjetovan afirmiranjem tržišta, njegovih

zakonitosti, kao i prednosti koje ono iskazuje u uvjetima savršene konkurencije.

U funkciji realiziranja strateških ciljeva Program je istaknuo nužnost strukturnih transformacija koje će još preostalo nasljeđe iz vremena planske ekonomije samoupravnog tipa upravljanja, odlučivanja i raspolaganja imovinom prilagoditi uvjetima tržišne utakmice na tržištima rada, roba i kapitala.

Kako bi se strukturne promjene mogle u cijelosti ostvariti, ističe potrebu za promjenama u kadrovskoj politici. Prepoznaje još uvijek prisutnu podobnost pri izboru kadrova, koja u podređeni odnos stavlja sposobnost kao jedini logični kriterij. Na taj način uočava nedostatak potpune odgovornosti u procesu upravljanja i rukovođenja.

Kao zahtjev postavlja uvođenje odgovarajućih kriterija pri izboru menadžera. Tim slijedom se prepoznaje nedostatak rezultatski orijentiranog ocjenjivanja uspješnosti onih koji su neposredno odgovorni za rezultate koje prikazuje svaka tvrtka, a posebno ona koja je u vlasništvu države.

Samim tim državno vlasništvo smatra potrebnom supstitucijom u okolnostima neprimjerenosti funkcioniranja tržišnih mehanizama.

Osvrnuvši se na vlasništvo, a posebno na onaj dio koji je prošao kroz proces pretvorbe, prepoznaje kako je već poznati model privatizacije promašio afirmiranje svojih izvornih ciljeva: povećanja učinkovitosti te pokretanja i ubrzanja gospodarskog razvoja. Štoviše, argumentirano dovodi u pitanje ispravnost izbora instrumentarija za postizanje zadanih ciljeva.

Prilikom za Hrvatsku vidi u angažiranju njezinih komparativnih prednosti i njihovu oblikovanju prema zahtjevima međunarodnog tržišta. Prije svega to se odnosi na jadransku orijentaciju i one privredne grane koje iz takvoga pristupa proizlaze. Među ostalima, naročitu priliku za hrvatsko gospodarstvo vidi u europskim turističkim kretanjima. U turističkoj djelatnosti prepoznaje značajnu

ulogu generatora rasta svih ostalih privrednih djelatnosti koje na njoj neposredno ili posredno mogu temeljiti svoj rast.

Naročitu priliku prepoznaje i u djelatnostima komunikacije, a u tom smislu i aktualnim promjenama na globalnoj razini u području energetike, imajući u vidu neophodnost kriterija održivosti u razvojnim planovima.

Vrlo visoku razinu zaduženosti prepoznaje kao jedan od bitnih ograničavajućih faktora rasta hrvatskoga gospodarstva. Priliku za rast vidi u povećanju produktivnosti proizvodnih faktora, kao i u većem stupnju iskorištenosti slobodnih kapaciteta rada i kapitala.

U domeni mjera tekuće ekonomske politike posebno se izdvaja pozornost koju posvećuje fiskalnoj i monetarnoj politici.

Prije svega se to odnosi na prepoznatljivost fiskalne politike u funkciji razvojne politike. Od posebnog značaja je opredijeljenost za oporezivanje potrošnje u korist izuzeća dohotka kao porezne osnovice, uz manje iznimke. U području monetarne politike ovaj program uočava potrebu za naglašenijom ulogom HNB-a, naročito usmjerenom k racionalnijem funkcioniranju sustava.

»Hrvatska na putu razvoja, globalizacija — korupcija« nudi odgovore na pitanja: Gdje se danas nalazi hrvatsko gospodarstvo? U kojem smjeru se kreće? Što je potrebno poduzeti kako bismo imali pravo na bolji izbor? Gdje želimo ići — i kako do tamo stići!?

Ova knjiga je zasigurno nadahnuta željama i potrebama mnogih. Vjerujemo kako su ih autori uspjeli prepoznati, razumjeti i zapisati u ovom vrijednom djelu.

Nadamo se i da će isto to nadahnuće doprinijeti tome da ova pitanja više ne budu postavljana, na dobrobit svih.

Mikel Čivljak

Ante Vukasović: *Prinosi građenju mostova hrvatsko-slovačkoga prijateljstva*, Društvo hrvatsko-slovačkoga prijateljstva, Zagreb, 2008, 220 str.

Počašćen sam što mogu reći nekoliko riječi o knjizi profesora Ante Vukasovića *Prinosi građenju mostova hrvatsko-slovačkoga prijateljstva / Príspevok budovanju mostov chorvátsko-slovenského priateľstva*, koju je ove godine izdalo Društvo hrvatsko-slovačkoga prijateljstva u Zagrebu. Knjiga ima 218 stranica i bogato je ilustrirana dokumentarnim slikama. Ni najsžaetija ocjena tog djela nezamisliva je bez osvrta na dvije prethodne knjige — *Graditelji mostova hrvatsko-slovačkog prijateljstva (2000)* i dvojezičnu publikaciju *Naših prvih 12 godina / Našich prvych 12 rokov (2005)*. Ta tri djela povezuje zajednička tema i osobnost profesora Vukasovića koji je u prvoj knjizi bio voditelj autorskog tima, a ostale dvije pripremio je samostalno. U svečanim prilikama kao što je ova obično se reagira osjećajno na međusobne tradicionalno dobre odnose — takve riječi uvijek su potpuno na mjestu i nalazimo ih i u spomenutim publikacijama. No već u uvodu svoga izlaganja želio bih pokazati jednu drugu dimenziju i naglasiti da su uz osjećajne veze od velike važnosti i racionalni podaci. Drugim riječima profesor je Vukasović veoma ispravno osjetio da na pragu novoga milenija nisu dovoljne sentimentalne uspomene na to koliko smo se voljeli i naglašavanje onoga koliko se volimo.

Vrijeme i povijest zahtijevaju činjenice — stoga doista nije slučajno da knjiga počinje poglavljem *Znanstveno relevantne rasprave*, u kojem autor podsjeća na aktivnosti Društva hrvatsko-slovačkoga prijateljstva koje su pridonijele razvijanju jezičnih i književnih odnosa.

Odnose u tim dvama područjima moguće je pratiti tijekom mnogih desetljeća. Činjenice koje je profesor Vukasović skupio govore pak o karakteru tog na neki način dominantnoga dijela naših